

PROGRAM ENERGETIKA

SPOLU - občianska demokracia

Energetická politika Slovenska, ako člena Európskej únie, ktorý je súčasťou spoločného trhu, by mala mať tri prioritné ciele:

- bezpečnosť dodávok všetkých druhov energií, ktorá zahŕňa aj dostatočnú diverzifikáciu zdrojov a trás dodávok energií,
- udržateľnosť, ktorá umožní efektívne a ekologicky udržateľné využitie lokálnych obnoviteľných zdrojov energie (OZE), ako aj efektívnu výrobu, distribúciu a spotrebu energií s cieľom dosiahnutia klimateckej neutrality do 2050,
- konkurencieschopnosť a cenovo dostupné energie, ktoré budú výsledkom konkurenčného trhu a spravodlivej, profesionálnej a transparentnej regulácie prirodzených monopolov.

Zásadné faktory, ktoré budú v nasledujúcich rokoch ovplyvňovať vývoj v energetike, budú zahŕňať:

- riziká klimatických zmien a veľký nárast záujmu o klimaticko-energetické témy,

- zmeny v globálnej obchodnej a geopolitickej situácii,
- zásadná transformácia energetiky v dôsledku inovačno - technologického pokroku a novej európskej legislatívy.

Slovensko sa musí pripraviť na tieto zásadné zmeny, aby z nich mohlo profitovať. V pripravovanom Národnom klimaticko- energetickom pláne, ktorý bude predstavovať východisko na ďalšiu dekádu, musia byť pritom zohľadnené špecifické klimatické a ekonomické podmienky Slovenska, možnosti rozvoja ako aj oblasti, kde čisto trhové riešenia nie sú možné a kde by sa dali využiť európske finančné prostriedky. Cieľom by malo byť, aby sa pri presadzovaní energeticko-klimatických priorít zachovala stabilita a cenová dostupnosť energií, pričom cieľovými opatreniami sa podporili inovačné a systémové riešenia na zabezpečenie zvýšeného využitia obnoviteľných zdrojov energií a zlepšovania energetickej efektívnosti na mieste spotreby. Energetickú transformáciu musí byť spravodlivá a ponúkať riešenia pre všetkých obyvateľov, vrátane sociálne slabších.

Čo by bolo potrebné zlepšiť v slovenskej energetike?

1. Stop uhliu a tuhým palivám!

Slovensko ťaží a do budúcnosti bude ťažiť z nízkoemisného mixu v elektroenergetike hlavne v dôsledku vysokého podielu jadra a vodnej energie. V teplárenstve je relatívne vysoký podiel biomasy a plynu. Odstrániť uhlie z oboch sektorov predstavuje ekonomicky najracionálnejšie a environmentálne najvhodnejšie riešenie dekarbonizácie v týchto sektoroch.

V prvom rade, treba obmedziť a postupne úplne zastaviť podporu využitia uhlia. V prípade Slovenska sa to týka hlavne zastavenia podpory spaľovania domáceho hnedého uhlia v elektrárni v Novákoch. Táto podpora je iracionálny prvok v energetickej politike Slovenska. Ďalšia podpora pracovných miest v baníctve je vzhľadom na situáciu na trhu práce pre samotných baníkov neperspektívna. Výroba elektrickej energie z dotovaného uhlia je nielen ekonomicky neefektívna, ale aj environmentálne škodlivá. Podporujeme Akčný plán pre

transformáciu Hornej Nitry a skoršie ukončenie podpornej schémy v roku 2023. Budeme presadzovať transformáciu v prospech ekonomiky a obyvateľov regiónu, ktorá prinesie nové pracovné príležitosti a zlepši sociálnu úroveň a kvalitu života.

V teplárstve podiel uhlia predstavuje okolo 20% a tlak na zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie v tomto sektore bude narastať. Efektívnym riešením je náhrada uhlia v centrálnych zdrojoch udržateľnou biomasou, čo bude mať dopad nielen na zníženie emisií skleníkových plynov ale aj na kvalitu ovzdušia a zdravie obyvateľstva a na vytvorenie nových lokálnych pracovných miest. Podľa odhadov, vyše 110 000 domácností naďalej využíva tuhé palivá, ktoré spôsobujú v mnohých dolinách výrazne zhoršenú kvalitu ovzdušia a majú vplyv aj na zdravie obyvateľov. Mnohé z nich patria medzi sociálne slabšie domácnosti a na čistejšie technológie nemajú prostriedky. EU fondy z nového programovacieho obdobia ponúkajú možnosť financovania a bolo by treba ich nastaviť tak, aby pomohli domácnostiam s najšpinavšími technológiami prostredníctvom tak finančných prostriedkov ako aj poradenstva. Súčasnú schému ako Zelená domácnostiam či podpora pasívnych domov sa zameriavajú skôr na lepšie situované vrstvy obyvateľstva. Príležitosťou na financovanie obnovy infraštruktúry, aj v oblasti priemyslu, je aj novozriadený Modernizačný fond.

Navrhované opatrenia:

- vytvoriť zoznam všetkých energetických dotácií na fosílna palivá ako aj plány na ich ukončenie
- prestať podporovať výrobu elektriny z domáceho hnedého uhlia, ktoré je ekonomicky neefektívne a ekologicky škodlivé, v tarife za prevádzkovanie systému najneskôr do konca roka 2023 s tým, že výroba elektrickej energie z domáceho hnedého uhlia sa bude postupne utlmať už do tohto dátumu tak, ako s tým počíta príslušné uznesenie vlády
- zabezpečiť sociálne spravodlivú transformáciu regiónu Hornej Nitry
- podporovať a šíriť osvetu ohľadom vplyvu spaľovania uhlia a tuhých palív na zdravie a životné prostredie a motivovať k zmene spôsobu vykurovania domácnosti, ktoré ho používajú
- efektívne využiť súčasné a budúce EU fondy, Modernizačný fond, ako aj iné európske prostriedky na modernizáciu kotlov a výmenu kotlov na tuhé palivá v prípade domácnosti

(tak finančná pomoc ako aj poradenstvo, keďže v mnohých prípadoch ide o sociálne slabšie domácnosti)

- motivovať teplárne na prechod od uhlia na obnoviteľné zdroje aj prostredníctvom možností financovania zo systému obchodovania s emisiami
- zvýšiť objem financií z ETS do nízkouhlíkovej ekonomiky (európska smernica hovorí o 50% podiele, Slovensko dáva okolo 10-20%)

2. Využime potenciál energetickej efektívnosti na Slovensku!

Energetická efektívnosť má vplyv na všetky tri ciele - znižuje našu závislosť na dovážaných palivách; znižuje spotrebu energií a emisie skleníkových plynov a má tak priaznivý vplyv na klímu ako životné prostredie a zároveň znižuje aj účty za energie a podporuje rozvoj inovatívnych odvetví. Slovensko je na úrovni 180% priemeru EU v energetickej náročnosti hospodárstva, čo je sčasti spôsobené vysokým podielom priemyslu na tvorbe HDP. Priestor na zvyšovanie energetickej efektívnosti tak v priemysle ako v sektore bývania je stále značný.

Cieľom politiky energetickej efektívnosti má byť „inteligentný panelák“, resp. „inteligentný dom“, ktorý bude v kontexte mesta a obci spotrebovať energie čo najefektívnejšie, pri čo najvyššom využití lokálnych obnoviteľných zdrojov, pričom sa zvýši komfort bývania a znížia sa náklady domácností na energie. Investície do energetickej efektívnosti budov je možné financovať aj z európskych prostriedkov a práve tieto opatrenia chránia sociálne slabšie vrstvy pred energetickou chudobou.

V priemysle a službách má štát nastaviť podporu lepšej energetickej efektívnosti hlavne cez daňové mechanizmy, aby podnikateľské subjekty tieto opatrenia mohli zavádzať s nižšími nákladmi a pri rýchlejšom návrate investícií.

Navrhované opatrenia:

- Prioritne zamerať podporu energetickej efektívnosti a využitia OZE na obyvateľstvo.
- Cieľom podpory politiky energetickej efektívnosti má byť „inteligentný panelák“, resp. „inteligentný dom“, ktorý bude v kontexte mesta a obci spotrebovať energie čo

najefektívnejšie, pri čo najvyššom využití lokálnych obnoviteľných zdrojov, pričom sa zvýši komfort bývania a znížia sa náklady domácností na energie,

- v priemysle a službách má štát nastaviť podporu lepšej energetickej efektívnosti hlavne cez daňové mechanizmy, aby podnikateľské subjekty tieto opatrenia mohli zavádzať s nižšími nákladmi a pri rýchlejšom návrate investícií; v maximálne možnej miere využívať prostriedky z obchodovania s emisiami aj na zvýšenie energetickej efektívnosti v priemysle
- podporiť energetickú efektívnosť vo verejnom sektore aj využitím štandardizovanej zmluvy o energetických službách, ktorá zabezpečí financovanie mimo verejných financií a nebude sa tak započítavať do verejného dlhu a deficitu
- zvýšiť objem financií z ETS do nízkouhlíkovej ekonomiky (európska smernica hovorí o 50% podiele, Slovensko dáva okolo 10-20%)

3. Je potrebné upratať v regulácii prirodzených monopolov a postupne deregulovať ceny komodít!

Podľa viacerých štatistických údajov máme na Slovensku v porovnaní s inými krajinami EÚ a Európy veľmi vysoké ceny elektrickej energie pre celý podnikateľský sektor. Dôvodom sú aj vysoké poplatky za prenos, pričom štátny operátor SEPS, ako aj regionálne distribučné spoločnosti, vykazujú značnú ziskovosť. Slovensko má aj relatívne vysoký podiel politicky motivovaných zložiek ceny elektrickej energie (OZE, uhlie, KVET, jadrový fond), kde by bolo potrebné prehodnotiť či sú stále zmysluplné, či ich výška je primeraná a či majú zaťažovať spotrebiteľov alebo štátny rozpočet. Neúmerne vysoké ceny elektriny pre podnikateľské subjekty totiž znižujú konkurencieschopnosť nášho priemyslu a sektora služieb, znižujú investičnú atraktívnosť Slovenska a v neposlednom rade negatívne vplyvajú aj na cenovú dostupnosť energií pre obyvateľstvo. Preto je nevyhnutné zásadne zlepšiť nastavenie regulácie. Súčasný systém je neprehľadný s množstvom výnimiek. Je to neľahká úloha a bude si vyžadovať zásadnú zmenu v energetickej politike vlády a hlavne v práci Úradu pre regulácie sieťových odvetví (ÚRSO). Ich rozhodovanie musí byť založené na verejne prístupných analýzach. Dopadové štúdie analyzujúce efektívnosť a nákladovú efektívnosť rôznych legislatívnych návrhov, ako aj ich dopad na ceny, fungovanie trhu, klimatické zmeny a životné prostredie či podporu inovácií, by mali zabezpečiť návrhy riešení, ktoré povedú k dosiahnutiu

cieľov pri čo najnižších nákladoch. Vláda a regulátor by mali byť schopní reagovať na meniace sa podmienky v oblasti technológií, trhových či regulačných trendov. Ciele by mali byť jasne definované a merateľné. Samozrejmosťou by mala byť aj konzultácia s odborníkmi a širšou verejnosťou. Slovensku chýba aj dlhodobá stratégia v oblasti energetiky, ktorá by investorom poskytla väčšiu predvídateľnosť. To si vyžaduje odpolitizovanie ÚRSO a jeho profesionálne a personálne posilnenie, zlepšenie miery jeho financovania a odmeňovania jeho pracovníkov.

Regulátor sa musí sústrediť na reguláciu prirodzených monopolov a na primeranú ochranu všetkých zákazníkov. To si vyžaduje postupné upustenie od regulácie cien samotných komodít. Regulátor má však aj naďalej sledovať prípadný neúmerný nárast cien komodít, ktorý by bol v rozpore s trhovým vývojom, ako aj ich nákup v súčinnosti s ďalšími kompetentnými orgánmi.

Navrhované opatrenia:

- zaviesť evidence based policy making v energetickej legislatíve a regulácii teda rozhodovanie založené na konzultáciách a podložené analýzami
- pravidelne analyzovať vplyvy legislatívnych a regulačných rozhodnutí a tieto analýzy zverejňovať
- pri významných zmenách legislatívy a regulačnej politiky posilniť pravidelné konzultácie so stakeholdermi v rôznych fázach procesu
- jasne definovať ciele regulačnej politiky
- posilniť dlhodobé plánovanie nakoľko ide o sektor s dlhodobými investíciami
- postupne ustupovať od v súčasnosti nadmernej cenovej aj vecnej regulácie
- transparentné obsadzovanie postov predsedu, podpredsedu a členov rady ÚRSO a zavedenie opatrení na zamedzenie konfliktov záujmov pri nomináciách do štátnych firiem v energetickom sektore
- posilniť spoluprácu s európskymi regulačnými orgánmi s cieľom výmeny skúseností a dobrej praxe

4. Jadro je a zostane základom nízko-emisného mixu v slovenskej elektroenergetike!

Jadrová energia predstavuje základ nízkoemisného energetického mixu Slovenska a v súčasnosti nemá alternatívu. Sme za dostavbu a bezpečné spustenie prevádzky nových dvoch blokov v JE Mochovce. Plne podporujeme pri povoľovacom konaní kompetenciu Úradu jadrového dozoru SR, ktorý musí konať profesionálne a nezávisle.

Vzhľadom na neúmerné zdraženie dostavby bude štát presadzovať hĺbkový audit celého procesu v Slovenských elektrárňach, a.s., (SE) a na jeho základe bude aj ako akcionár žiadať vyvodenia zodpovednosti. Štát si vzhľadom na komplikovanú situáciu a dôležitosť SE ponechá svoj podiel, prípadne zváži aj jeho navýšenie.

Keďže podiel výroby elektrickej v JE po dokončení Mochoviec ešte viac narastie, štát bude presadzovať diverzifikáciu využitia jadrového paliva, aby sa zabezpečila za každých okolností bezpečná a neprerušená výroba elektriny.

Významnou úlohou bude tiež vyriešenie otázky trvalého úložiska vyhoretého paliva, a to aj v spolupráci so susednými krajinami. Štát bude tiež podporovať inovatívne možnosti jeho využitia v nových technológiách pre jadrovú energetiku, ako aj spoluprácu pri ich vývoji s renomovanými zahraničnými partnermi. Avšak výstavba nových veľkých JE nebude plánovaná.

Navrhované opatrenia:

- vyžadovať/podporiť medzinárodnú účasť pri schvaľovacom procese nových blokov Mochoviec
- vzhľadom na neúmerné zdraženie dostavby presadzovať hĺbkový audit celého procesu v Slovenských elektrárňach, a.s., (SE) a vyvodenie zodpovednosti.
- presadzovať diverzifikáciu jadrového paliva, aby sa zabezpečila za každých okolností bezpečná a neprerušená výroba elektriny.
- riešenie otázky trvalého úložiska vyhoretého paliva, a to aj v spolupráci so susednými krajinami

- podporovať inovatívne možnosti využitia nových technológiách pre jadrovú energetiku, ako aj spoluprácu pri ich vývoji s renomovanými zahraničnými partnermi; využiť skúsenosti a know how získané z odstavovania Jaslavských Bohunic pri podobných projektoch v regióne/EÚ;

5. Ďalšie OZE áno, ale s rozumom!

Odstránenie bariér pre obnoviteľné zdroje, ako sú napríklad komplikované a zdĺhavé administratívne postupy, diskriminácia pri vstupe do siete, zaostalá regulácia a pretrvávajúca podpora fosílnych palív, by mohli pomôcť OZE sa lepšie zapojiť do trhových mechanizmov a zároveň šetriť peniaze spotrebiteľov. Súčasný schémy viedli k výraznému nárastu veľkých inštalácií OZE, a teda zvýšeniu podielu OZE na celkovej spotrebe pred desiatimi rokmi, teda v prvých rokoch fungovania podpornej schémy na Slovensku. Následný „stop stav“ výrazne spomalil nárast podielu OZE v slovenskej elektroenergetike. Špecifická situácia s OZE na Slovensku je do veľkej miery ovplyvnená aj druhým najvyšším podielom jadra na výrobe elektrickej energie na svete.

Problémom je nízka nákladová efektívnosť súčasnej podpory. Je potrebné prejsť na iné formy podpory, ako sú systémy prémie a aukcie, ktoré sa presadzujú aj inde v Európe. S výstavbou nových zdrojov na OZE je však nutné súčasne riešiť aj „uskladnenie“ nimi vyrobenej elektrickej energie. Je potrebné sa zamerať na podporu výstavbu malých zdrojov na mieste spotreby a na budovách, čím sa bude eliminovať tlak na tarifu za prevádzku systému, ktorá sa každoročne zvyšuje, čo zvyšuje aj koncové ceny elektrickej energie. Z nového systému podpory OZE majú profitovať výrobcovia, ktorí sú súčasne jej primárnymi spotrebiteľmi. To sa týka aj domácností v mestách aj na vidieku.

Takýto postup bude aj v súlade s novým návrhom európskej smernice, ktorá počíta s prednostným prístupom do siete len pre malé zdroje. Investície do OZE by sa nemali týkať len inštalácie zariadení na výrobu elektrickej energie OZE, ale aj posilnenia sietí a ich väčšiu adaptáciu na výrobu elektrickej energie z OZE, ktorá má svoje špecifiká. Veľmi významnou súčasťou systému bude do budúcnosti aj skladovanie elektrickej energie.

Veľký potenciál pre rozvoj OZE má aj teplárenstvo, ktoré bolo doteraz z hľadiska podpory v úzadí. V teplárenstve nie je priama finančná podpora, ale malé zdroje môžu čiastočne profitovať z európskych investičných a štrukturálnych fondov. Revidovaná smernica o podpore

obnoviteľných zdrojov energie zavádza aj cieleň medziročný nárast podielu OZE v teplárenstve. Toto by malo, spolu s ustanoveniami o systémoch centrálného zásobovania teplom, kde sa tlačí na vyššiu efektívnosť a podiel OZE, viesť k zmenám od dominantného plynu a uhlia na lokálne OZE. Preto je nutné nájsť konsenzus v otázke využitia biomasy v teplárenstve, aby sa „výroba energetickej biomasy“ stala transparentnou súčasťou lesného hospodárstva tak, aby sa mohla využívať efektívne a ekologicky udržateľne bez negatívneho dopadu na lesy.

Významným obnoviteľným zdrojom pre centrálnu vykurovanie našich miest je v podmienkach mnohých regiónov Slovenska geotermálna energia. Jej širšie využitie bude spolu s biomasou prioritou. Konkrétnym projektom bude napojenie Košíc na geotermálny zdroj Ďurkov.

Navrhované opatrenia:

- odstrániť bariéry pre obnoviteľné zdroje, ako sú napríklad komplikované a zdĺhavé administratívne postupy, diskriminácia pri vstupe do siete, zaostalá regulácia a pretrvávajúca podpora fosílnych palív,
- pri podpore väčších zdrojov využívať iné formy podpory ako výkupné ceny napr. systémy prémie a aukcie, ktoré sa presadzujú aj inde v Európe; pravidelne vyhodnocovať efektívnosť a nákladovú efektívnosť týchto schém
- podpora technológií uskladňovania elektrickej energie
- zamerať verejnú podporu OZE na výstavbu malých zdrojov na mieste spotreby a na budovách, čím sa bude eliminovať tlak na tarifu za prevádzku systému, ktorá sa každoročne zvyšuje, čo zvyšuje aj koncové ceny elektrickej energie.
- „Výroba energetickej biomasy“ by sa mala stať transparentnou súčasťou lesného hospodárstva tak, aby sa mohla využívať efektívne a ekologicky udržateľne bez negatívneho dopadu na lesy.
- napojenie Košíc na geotermálny zdroj Ďurkov a podpora ďalších geotermálnych projektov v teplárenstve.

6. Energetická bezpečnosť a diverzifikácia zdrojov a zásobovacích trás.

Slovensko čelilo v druhej polovici minulého desaťročia dvom plynárenským krízam a na jar v roku 2019 ochromeniu v preprave a dodávkach ropy. Tieto vážne incidenty potvrdzujú strategickú dôležitosť diverzifikácie zdrojov dodávok a prepravných trás.

V prípade zemného plynu aj ropy má už Slovensko kapacitne aj logisticky pomerne dostatočne prepojenia na rôzne zdroje aj trasy v rámci spoločného trhu EÚ. Podporujeme ďalšie, trhovno-ekonomicky výhodné posilnenie prepojení s plynárenskými sústavami, vrátane dostavby prepojenia s Poľskom. Podporíme vytvorenie čo najlepšieho legislatívno-regulačného prostredia pre obchodovanie s plynom z rôznych zdrojov. Budeme presadzovať udržanie prepravných kapacít a pozície slovenského tranzitného plynovodného systému v kontexte nových projektov, ktoré ohrozujú prepravu smerom z Ukrajiny. Je potrebné v súčinnosti so skupinou MOL prostredníctvom štátneho operátora ropovodov Transpetrol podporovať rozvoj prepravy cez ropovod Adria a tvorbu povinných minimálnych skladovacích kapacít na ropu a ropné produkty.

Ako už bolo zmienené, vzhľadom na enormne vysoký podiel výroby elektriny v SE z jadra, ako aj vzhľadom na poučenie zo spomínaných kríz v dodávkach iných energetických zdrojov, budeme sa zasaďovať za diverzifikáciu dovozov jadrového paliva.

Rovnako, ako v prípade plynovodných a ropovodných prepojení, podporíme posilnenie elektroenergetických prepojení so susednými krajinami a sústavami a zavádzanie inteligentných sietí tak na prenosovej ako aj distribučnej úrovni.

Navrhované opatrenia:

- Podporujeme ďalšie, trhovno-ekonomicky výhodné posilnenie prepojení s plynárenskými sústavami, vrátane dostavby prepojenia s Poľskom.
- Podporíme vytvorenie čo najlepšieho legislatívno-regulačného prostredia pre obchodovanie s plynom z rôznych zdrojov.

- Budeme presadzovať udržanie prepravných kapacít a pozície slovenského tranzitného plynovodného systému v kontexte nových projektov, ktoré ohrozujú prepravu smerom z Ukrajiny.
- V súčinnosti so skupinou MOL a prostredníctvom štátneho operátora ropovodov Transpetrol budeme naďalej podporovať rozvoj prepravy cez ropovod Adria a tvorbu povinných minimálnych skladovacích kapacít na ropu a ropné produkty.
- Ako už bolo zmienené, vzhľadom na enormne vysoký podiel výroby elektriny v SE z jadra, ako aj vzhľadom na poučenie zo spomínaných kríz v dodávkach iných energetických zdrojov, budeme sa zasaďovať za diverzifikáciu dovozov jadrového paliva.
- Podporíme posilnenie elektroenergetických prepojení so susednými krajinami a sústavami.
- podpora technológií uskladňovania elektrickej energie

7. Štátne podniky predstavujú verejný záujem, manažujeme ich lepšie!

V prirodzených energetických monopoloch, ako sú prenosové či distribučné sústavy, by si mal štát ponechať silnú majetkovú účasť, keďže ide o unikátnu infraštruktúru. Ich hospodárenie je regulované nezávislým regulátorom bez ohľadu na formu vlastníctva.

V prípade iných energetických podnikov, ktoré pôsobia na trhu voľnej konkurencie, zvažíme vhodné metódy čiastočnej alebo úplnej privatizácie.

Zásadný dôraz budeme klásť na profesionálne a efektívne manažovanie štátnych podnikov a podnikov s účasťou štátu. Budeme veľmi dôrazne žiadať od vedení podnikov, aby uplatňovali len také riešenia a postupy, ktoré zabezpečia čo najefektívnejšie hospodárenie, zvýšia energetickú bezpečnosť krajiny a nebudú mať negatívny dopad na odberateľov.

Hospodárenie všetkých štátnych podnikov, ako aj podnikov so štátnou účasťou, a ich výnosy sa musia stať transparentné pre ich akcionára – obyvateľov Slovenska.

Navrhované opatrenia:

- zaviesť transparentné výberové konania na členov predstavenstiev a vrcholového manažmentu
- pravidelne hodnotiť výkonnosť manažérov štátnych podnikov
- zaviesť opatrenia na predchádzanie konfliktu záujmov
- ponechať prirodzené monopoly v rukách štátu; v prípade iných energetických podnikov, ktoré pôsobia na trhu voľnej konkurencie, zvážiť vhodné metódy čiastočnej alebo úplnej privatizácie

8. Slovensko by malo viac podporovať inovácie a lepšie využívať EU fondy!

Inovácie, ktoré v súčasnosti zásadne ovplyvňujú svetovú a európsku energetiku, sa týkajú tak nových technológií ako aj politík. Veľa sa napr. hovorí o prepájaní plynárenskej a elektrizačnej infraštruktúry či skladovaní elektrickej energie alebo o alternatívnych palivách ako vodík či bioplyn. Nevieme predpovedať budúcnosť, ale náš systém regulácie a legislatívy by nemal byť brzdou ale podporou pre inovácie v technológiách, procesoch či biznis modeloch. Súčasný systém regulácie a energetická politika však na Slovensku sťažuje ba až znemožňuje v mnohých prípadoch využívanie nových technologických riešení. Preto je potrebné zmeniť reguláciu, aby nebola brzdou, ale naopak podporovala implementáciu inovačných riešení. Štát a jeho orgány nemajú vymýšľať inovácie, ale majú vytvoriť vhodné prostredie na ich tvorbu a uplatnenie.

Okrem vhodnejšej regulácie a tvorby politík, ktoré by mali naštartovať trh a súkromné investície, bude stále viacero oblastí, ktoré budú z rôznych dôvodov potrebovať aj financovanie z verejných zdrojov. Už dnes do energetiky, ochrany klímy či životného prostredia je nasmerovaných relatívne veľa EÚ fondov, a tento objem prostriedkov na podporu nízkouhlíkovej a ekologickejšej energetiky vzrastie ešte viac. Mali by sme zefektívniť využívanie EU fondov v súčasnom období, ktoré predstavujú obrovskú príležitosť na modernizáciu Slovenska. Veľmi dôležité zároveň bude, aby sme na obdobie 2021-2027 nastavili čerpanie týchto fondov na správne priority. Ďalším zdrojom financovania budú prostriedky z obchodovania s emisiami, Modernizačný fond a ďalšie.

Jednou z priorít by malo byť väčšie využitie ekologickejších zdrojov a inovatívnych riešení v teplárenstve a centrálnych systémoch vykurovania miest a obcí. A to nielen v nich, ale aj pri využití OZE priamo na mieste spotreby v súčinnosti s efektívnymi „inteligentnými“ riešeniami, hlavne v budovách, vrátane obytných súborov.

Navrhované opatrenia:

- zaviesť podpora inovácií ako jeden z hlavných prierezových cieľov hospodárskej politiky
- súčasťou dopadových štúdií by mali byť aj možné vplyvy na inovácie
- podpora inovácií aj cez postupy verejného obstarávania
- lepšie využívanie EU fondov a zrýchlenie čerpanie (minulý rok decommitment 120 mil EUR); obnoviť dôveru uchádzačov, že je možné uspieť vo férovej súťaži, zefektívniť verejné obstarávanie, zjednodušiť postupy tak na strane uchádzačov ako aj obstarávateľov.
- správne nastaviť priority pre nové programovacie obdobie 2021-2027 a zefektívniť prípravy na čerpanie už od roku 2021.

9. Doprava a automobilový sektor

Na Slovensku každoročne rastú emisie v doprave ako aj naša závislosť na individuálnej doprave. Naš automobilový priemysel je síce ťahúňom priemyslu a exportu, ale sme skôr montážnou krajinou s investíciami založenými na lacnej pracovnej sile ako reálnou automobilovou mocnosťou založenou aj výskume, vývoji a nových trendoch v automobilizme. Nezachytili sme trend elektromobility, väčšina investícií v tejto oblasti ide v našom regióne do Poľska a Maďarska a ešte viac ich ostáva v Západnej Európe, čo ešte viac prehľbuje rozdiely. Zaostávame aj vo výskume, kde dobrá báza na Západe láka ďalšie investície tak z verejných ako aj súkromných zdrojov. Naš región je tiež známy dovozom ojazdených automobilov hlavne z Nemecka ale aj z iných regiónov západnej Európy. Po odklone týchto krajín od dieselových motorov, môžeme skončiť ako najväčšie odkladisko dieslov v EÚ. (toto som už minule navrhol vypustiť: úplne zakázať to legislatívne nemôžeme a pre naše obyvateľstvo je to stále finančne

najschodnejšia cesta, ako si zaobstarat' modernejší automobil. Navyše pár rokov ojazdený diesel je emisne stále oveľa lepší, ako vyše 10-ročné auto, ktoré nahradzuje. Btw posledné nové modely dieselov majú lepšie emisné ukazovatele, ako nové benzínové autá, a za posledné obdobie práve v Nemecku ich predaj opätovne pomerne výrazne narastá).

Štát sa zameria na podporu rozvoja vhodnej infraštruktúry. Hlavné cestné koridory sa musia zmeniť na dopravno-elektrické, s dostatočnými zdrojmi na nabíjanie, ako aj súbežnými zdrojmi na výrobu elektrickej energie z OZE: namiesto reklamných billboardov sa zasadíme o výstavbu siete slnečných a veterných zdrojov. Podpora elektromobility bude zahŕňať úľavy pri využití dopravnej infraštruktúry a úľavy pri nákupe e-áut. V prípade nákladnej dopravy rovnako podporíme využitie prostriedkov s nižšími emisiami.

V spolupráci s mestami a regionálnymi samosprávami zavedieme program prevodu hromadnej dopravy na nízkouhlíkové zdroje, ako je plyn, a postupne na „čisté“ formy pohonu. V súčinnosti s mestskými a regionálnymi samosprávami budú podporené aj dopravno-logistické riešenia v mestách, ktoré efektívne prepoja mestskú a regionálnu autobusovú a železnično-električkovú prepravu. Tieto riešenia zvýšia nielen komfort prepravy a znížia neúmerne dopravné zaťaženia v čase špičiek, ale aj emisie a zlepšia kvalitu ovzdušia a bývania.

Navrhované opatrenia:

- Hlavné cestné koridory sa musia zmeniť na dopravno-elektrické, s dostatočnými zdrojmi na nabíjanie, ako aj súbežnými zdrojmi na výrobu elektrickej energie z OZE: namiesto reklamných billboardov sa zasadíme o výstavbu siete slnečných a veterných zdrojov.
- Podpora elektromobility bude zahŕňať úľavy pri využití dopravnej infraštruktúry a úľavy pri nákupe e-áut.
- V prípade nákladnej dopravy rovnako podporíme využitie prostriedkov s nižšími emisiami.
- V spolupráci s mestami a regionálnymi samosprávami zavedieme program prevodu hromadnej dopravy na nízkouhlíkaté zdroje, ako je plyn, a postupne na „čisté“ formy pohonu.
- V súčinnosti s mestskými a regionálnymi samosprávami budú podporené aj dopravno-logistické riešenia v mestách, ktoré efektívne prepoja mestskú a regionálnu autobusovú

a železnično-električkovú prepravu. Tieto riešenia zvýšia nielen komfort prepravy a znížia neúmerné dopravné zaťaženia v čase špičiek, ale aj emisie a zlepšia kvalitu ovzdušia a bývania.

10. Prierezové témy:

1. Dane

- Posilniť enviromentálne dane (a naopak znížiť dane z práce); Slovensko má jeden z najnižších podielov enviromentálnych daní na celkovom zdaňovaní (napr. uhlíkové dane, elektrina, plyn sú oslobodené)
- Zvážiť zavedenie uhlíkovej dane
- Podpora väčšinového hlasovania v Rade ministrov v otázke daní. Pokiaľ by Slovensko zaviedlo enviromentálne dane ako jediná krajina v regióne mohlo by to napr. ovplyvniť kde budú obyvatelia registrovať autá, kupovať tovary a pod. Najlepším riešením je zaviesť takéto dane na európskej úrovni.

2. EU fondy

- lepšie využívanie EU fondov a zrýchlenie čerpanie (minulý rok decommitment 120 mil EUR); obnoviť dôveru uchádzačov, že je možné uspieť vo férovej súťaži, zefektívniť verejné obstarávanie, zjednodušiť postupy tak na strane uchádzačov ako aj obstarávateľov.
- správne nastaviť priority pre nové programovacie obdobie 2021-2027 a zefektívniť prípravu na čerpanie už od roku 2021.

3. Verejné obstarávanie

Zaviesť zelené a inovatívne kritéria do verejného obstarávania.

4. Rozhodovanie na základe faktov a analýz (Evidence based policy making)

5. Osveta

Šíriť povedomie a zlepšiť vzdelávanie.